

Przyjęto
23.01.2026
elektroinżynier poltek

prof. dr hab. inż. arch. Magdalena Kozień-Woźniak

Katedra Projektowania Architektonicznego A-6
Wydział Architektury
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki
31-155 Kraków, ul. Warszawska 24
magdalena.kozien@pk.edu.pl

Kraków, dnia 12 stycznia 2026 roku

RECENZJA

monografii p.t. *Planning and Designing the Absent City*
- *Campsites as Temporary Settlements*
(*Planowanie i projektowanie nieistniejącego miasta*
– *obóz jako tymczasowe osiedle*)
oraz ocena dorobku naukowego
dr inż. arch. Luki Trabatoniego
z Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Opolskiej

1

PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA

- Uchwała nr 192 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 29 października 2025 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr inż. arch. Luce Trabatoniemu;
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2018 r. poz. 1668);
- Uchwała nr 284 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 31 maja 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zmiany Regulaminu w sprawie nadawania stopnia doktora habilitowanego w Politechnice Opolskiej;
- Załącznik do uchwały nr 11 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 09.09.2020 r. Regulamin w sprawie przeprowadzania postępowań w sprawie nadawania stopnia doktora habilitowanego w Politechnice Opolskiej.

2

PODSTAWA MERYTORYCZNA

- monografia w języku angielskim p.t. *Planning and Designing the Absent City - Campsites as Temporary Settlements (Planowanie i projektowanie nieistniejącego miasta – obóz jako tymczasowe osiedle)*, Routledge, 2025;

Przedstawiona do recenzji monografia w języku angielskim p.t. *Planning and Designing the Absent City - Campsites as Temporary Settlements (Planowanie i projektowanie nieistniejącego miasta – obóz jako tymczasowe osiedle)* wydana została przez akademickie wydawnictwo Routledge w 2024 roku w recenzowanej (peer-reviewed) serii Routledge Focus. Monografia zawiera 163 strony. Nie podano liczby wydanych egzemplarzy. Monografia opatrzona została bibliografią w liczbie 46 pozycji monograficznych i 16 artykułów, zestawieniem rozporządzeń i aktów prawnych w liczbie 16 pozycji, netografią (spisem źródłowych stron internetowych) w liczbie 16 pozycji. Monografia posiada indeks zawierający nazwiska i pojęcia w liczbie 99 pozycji. Zastosowano przypisy końcowe umieszczone po każdym z rozdziałów. Monografię opatrzone krótkim streszczeniem, notą biograficzną autora oraz podziękowaniami i spisem treści. Spis ilustracji zawiera 23 pozycje. Są to przede wszystkim opracowania autorskie w formie schematów i rysunków oraz fotografie (nie podano autora).

Praca napisana została w sposób zrozumiały, językiem o charakterze naukowym. Dostrzegalne są pewne błędy redakcyjne, przede wszystkim składni zdań, co jednak nie wpływa na czytelność wywodu. Zastrzeżenia budzi natomiast niska jakość wydruku oraz wielkość schematów (w wersji papierowej wydania). Ich nieczytelność nie daje możliwości szczegółowej analizy (w szczególności fig. 2.8 oraz 2.9).

Pracę podzielono na rozdziały i podrozdziały w sposób klarowny i konsekwentny. Prowadzony wywód jest jasny i logiczny, co stanowi ważną cechę pracy, pozwalającą na jej zrozumienie, mimo złożoności podejmowanych zagadnień. Świadczy to o biegłości autora w tematyce, który z dużą swobodą operuje różnorodnymi źródłami danych, nie odchodząc jednocześnie za daleko od tematu.

Dysertacja podzielona została na pięć podstawowych części, z czego pierwszą stanowi wstęp, a ostatnią wnioski. Trzy rozdziały budują główną część rozprawy, a każdy z nich poświęcony jest oddzielnemu zagadnieniu związanemu z obozami o różnym przeznaczeniu i skali, projektowanymi na różny w czasie tymczasowy pobyt ludzi.

Autor rozpoczyna wstęp od wprowadzenia do tematyki planowania i projektowania obozów noclegowych turystyki plenerowej. Przedstawia założenia projektu badawczego, który prowadzony jest od 2018 roku we współpracy z laboratorium AUDe na Wydziale Inżynierii Budowlanej i Architektury na Uniwersytecie w Pawii oraz z włoską firmą „CrippaConcept” - producentem mobilnych domów do turystyki aktywnej. Odnosząc się do okresu pandemii omawia stan przemysłu turystycznego w Europie (w tym w Wielkiej Brytanii), w szczególności we Włoszech. Autor stwierdza, że „sezonowe ośrodki turystyczne na świeżym powietrzu przechodzą obecnie rewolucję – związaną zarówno z zmieniającym się podejściem do natury, jak i zmianami rynkowymi w zakresie usług. W związku z tym ich system powinien zostać uporządkowany, a zarządzanie i eksploatacja planowane w sposób bardziej zorganizowany” (s.7).

Kandydat podkreśla, że prowadzone badania mają na celu interpretację kempingów jako tymczasowych miast – rzeczywistych systemów osadniczych. Stawia pytania badawcze o strategię ich planowania oraz o możliwe odniesienia do podobnych systemów osadniczych. Jedne z nich – przedstawione w rozdziale pierwszym - to układy związane z wielkimi wydarzeniami plenerowymi, których tymczasowość wynosi od jednego do sześciu miesięcy. Drugie, omówione w rozdziale trzecim na końcu analizy, to obozy uchodźców, jako systemy zaprojektowane jako tymczasowe lecz nie likwidowane przez dziesiątki lat.

W Rozdziale 1 *Prologue. An Introduction to Temporary Settlements and Living Landscape - Quick Time.* (1 Prolog. Wprowadzenie do osadnictwa tymczasowego i krajobrazu żywego – Krótki okres) Autor odnosi się do koncepcji nomadyzmu oraz dynamicznego i przejściowego użytkowania terytorium, opisując go przykładami takimi jak Rdzenni Amerykanie czy Tuagerowie zamieszkujący obszary Sahary. Zauważa, że zagadnienie „krótkiego czasu” zamieszkania jest również tematem refleksji architektonicznej, na przykład w twórczości „Archigramu” jest to *the Plug-in City* czy *Instant City* (*Miasto Natychmiastowe*), a u Richarda Herrona *the Walking City*. Przedmiotem szerszej analizy są dwa wyjątkowe przypadki. Pierwszy z nich to *The Burning Man Festival*, który odbywa się od 1986 roku na pustyni Newada w tymczasowym mieście zwanym *Black Rock City*. Na kilka dni przyjeżdża tam ponad 60 000 ludzi. To tymczasowe miasto wyznacza się na odcinku koła, z usługami w centrum oraz strefą mieszkalną wzdłuż regularnie nakreślonych kręgów. Ten geometryczny układ wyraźnie kontrastuje z pustynnym krajobrazem. Drugi przykład to *Kumbh Mela* – rytualne pielgrzymowanie Hindusów nad Ganges. W 2021 roku zgromadziła ona w jednym miejscu nad rzeką 150 milionów ludzi w okresie dwóch miesięcy. Centrum założenia stanowi poprzecinany kładkami Ganges, a tymczasowe miasto rozwija się na jego brzegach. Zarówno rzeka, jak i pustynia stanowią przyczynę powstania obozu, pozostając niezależnym odniesieniem.

Rozdział 2 *Campsite Experience. Or the Dream of Walden Full Option – Medium Time.* (2 Doświadczenie kempingowe. Albo marzenie o Walden Full Option – średni okres). Autor tę część opracowania poświęca obiektom noclegowym turystyki plenerowej. Porównuje ich typy: kemping, wioskę turystyczną, agroturystykę i alpejskie schroniska, skupiając się na tym pierwszym ze względu na jego sezonowy charakter oraz mobilny charakter obiektów, których przykładem ma być omawiany *Maxi-Caravan*. W odniesieniu do tematu zrównoważonego rozwoju, Autor proponuje rozważania tych założeń jako miejskich laboratoriów. Przedstawia tło historyczne fenomenu kempingu, przytaczając ich najstarsze przykłady oraz pionierów rozwiązań architektonicznych. Kolejne podrozdziały poświęca pojęciu krajobrazu oraz miejsc noclegowych w ujęciu prawa i przepisów oraz ich przemian w czasie. Na podstawie analizy konstruuje trzy modele układu osady – inne niż typowy, ortogonalny, zorientowany na widok: układ topograficzny – zorientowany według układu terenu, nasłonecznienia i wiatru; układ introwertyczny - zakładający grupowanie obiektów w niewielkie klastry, wzmacniające poczucie

bezpieczeństwa; układ ukierunkowany - wprowadzający wewnętrzną przestrzeń usługową, która podnosi jakość założenia. W ten sposób, rozumiany jako matryca dla sztucznego/naturalnego krajobrazu, obóz może stanowić laboratorium dla strategii urbanistycznych powiązanych ze zrównoważonym rozwojem i naturą.

Rozdział 3 *Epilogue. The Experience of Refugee Camps as Long Temporary Settlements - Long Time.* (3 *Epilog. Doświadczenie obozów uchodźców jako długoterminowego osadnictwa – Długi okres*). Autor zauważa podobieństwa w kształtowaniu kempingów i obozów uchodźców, pomimo oczywistej różnicy w ich przeznaczeniu. Jeżeli obóz uchodźców również może być rozumiany w kategoriach miasta, jego struktura powinna wykraczać poza pragmatyzm w sytuacjach kryzysowych. Obozy uchodźców trwają w ciągłej tymczasowości, do czasu ich likwidacji, nawet 70 lat. Są one tworzone według określonej zasady podziału terenu, pozostawiając mieszkańcom możliwość udziału w ich budowaniu. W rezultacie jest to struktura hybrydowa, przypominająca slumsy w wielkich miastach, ale też tradycyjną wieś regularnie złożoną z prostych budynków mieszkalnych. Autor przedstawia sposób organizacji obozów tworzonych i prowadzonych przez UNHCR (biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców), w szczególności obozy afrykańskie. Cechują je podobieństwa w odniesieniu do kontekstu lokalizacji, klimatu i sytuacji mieszkańców, jak również podobieństwa morfologiczne wynikające z określonych przez UNHCR standardów. Autor podkreśla znaczenie i potrzebę analizy obozów uchodźców, w których według szacunków żyje 6,6 milionów ludzi, w tym 4,5 miliona w obozach zorganizowanych. Na przykład, w obozach Dabaab powstałych w latach 90-tych ubiegłego wieku w Kenii żyje już trzecia generacja, 218 873 uchodźców (2020 rok). Trwające zmiany klimatyczne i katastrofy naturalne będą zwiększać ilość zagrożeń zmuszających ludzi do migracji w ich kraju lub poza jego granice. Autor odnosząc się do słów Michel Agier „gdyby idea uchodźstwa mogła być oddzielona od obozu, byłyby to miasta w tworzeniu”. W wyjątkowym charakterze obozu uchodźców, jako tymczasowego z założenia, można znaleźć pokrewieństwo w obiektach noclegowych turystyki plenerowej, również pozbawionych przestrzeni publicznych i polegających na podziale na działki. Pomimo kryzysowego i tymczasowego charakteru obozów, można zauważyć próby poszukiwań przez ich mieszkańców przestrzeni wspólnych, wzmacniających poczucie trwałej, miejskiej formy organizacji. Autor nawiązuje do układu klastrów, jako systemu kilku jednostek definiującego wspólną część, rozpoznawalny kontekst. Układ ten mógłby określić nową formę również dla obozu uchodźców. Autor prezentuje ponownie trzy strategie opisane w już w rozdziale drugim: układ topograficzny, układ introwertyczny i układ ukierunkowany, każdy dostosowany do podziału terenu według zasad UNHCR.

W podsumowaniu Pan dr inż. arch. Luca Trabattoni zwraca uwagę, że budowa tymczasowych założeń wiąże się z relacją między krajobrazem, systemem mieszkaniowym i czasem. Programowa koncentracja zabudowy ma na celu pozostawienie naturalnego krajobrazu, jako prawdziwego miejsca

doświadczenia. To podejście traci jednak znaczenie, gdy zanika kontakt z otoczeniem. Proponowane strategie projektowe wynikają z zauważonej potrzeby utworzenia krajobrazu wewnątrz układu, jako szansa na odtworzenie naturalnego środowiska.

Stwierdzam, że pod względem formalnym przedstawiona do oceny rozprawa habilitacyjna Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego spełnia wymogi stawiane monografiom naukowym, zarówno pod względem struktury i układu pracy, jak też objętości oraz logiki przeprowadzonego wywodu.

Rozprawa habilitacyjna Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego **wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka** poprzez wprowadzenie nowej perspektywy badawczej dotyczącej obiektów noclegowych turystyki plenerowej, analizowanych jako rzeczywiste systemy osadnicze. Autor wykazuje, że ich tymczasowy charakter nie wyklucza wyraźnie urbanistycznej natury, lecz przeciwnie – wymaga świadomego i metodycznego podejścia projektowego, uwzględniającego relacje przestrzenne, strukturę funkcjonalną oraz oddziaływanie na krajobraz. Istotnym elementem wkładu do dyscypliny jest również podjęcie tematyki obozów uchodźców jako form osadnictwa o charakterze kryzysowym. Autor, odnosząc się do narastających skutków zmian klimatu i katastrof naturalnych, wskazuje na konieczność postrzegania tych obozów jako układów urbanistycznych, wymagających świadomej organizacji przestrzeni wspólnych, a nie jedynie zbioru jednostek mieszkalnych. Zaproponowane strategie projektowe, wywiedzione z analiz obiektów turystyki plenerowej i zaadoptowane do typowych układów obozów uchodźców, stanowią wartościową podstawę do opracowania przyszłych wytycznych i standardów projektowych. Takie podejście wnosi nową jakość do badań nad architekturą i urbanistyką struktur tymczasowych, dowodząc, że odpowiednio zaplanowany układ przestrzenny może jednocześnie spełniać wymogi efektywnej koncentracji zabudowy oraz sprzyjać budowaniu wspólnoty, poczucia bezpieczeństwa i godnych warunków życia.

Dorobek naukowy Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego w okresie po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych obejmuje 26 opublikowanych prac naukowych, w tym 6 monografii naukowych (w tym 3 samodzielne), 10 rozdziałów w monografiach i książkach naukowych (w tym 5 samodzielnych), 10 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 6 samodzielnych), w języku włoskim lub angielskim. Kandydat wygłosił 14 referatów na konferencjach naukowych we Włoszech, Polsce, Chorwacji i Serbii.

W działalności naukowej Kandydata po uzyskaniu stopnia doktora można nakreślić dwa podstawowe nurty. Pierwszy z nich to szereg działań obejmujących problematykę projektowania zespołów turystyki plenerowej, prowadzonych we współpracy z laboratorium AUDe na Wydziale Inżynierii Budowlanej i Architektury na Uniwersytecie w Pawii (Włochy), pod kierunkiem profesora Carlo Berizziego. Badania są powiązane są z działalnością firmy „CrippaConcept”, lidera w produkcji domów mobilnych do turystyki na świeżym powietrzu. Rezultatem badań były zarówno publikacje naukowe, jak i zrealizowane projekty oraz studia wykonalności opracowane w studio projektowym: „Camp Design And Architecture”. Należą do nich realizacje zrównoważonych kompleksów kempingowych „La Rocca Camping Village” oraz „Spiaggia e Mare Camping Village” w Bardolino. W tym nurcie badań podejmowanych przez Pana dr inż. arch. Lucę Trabattoniego mieści się projekt i wykonanie prototypu „mobilnego domu” sfinansowane przez firmę „CrippaConcept”. Kandydat był współkoordynatorem czterech szkół letnich organizowanych na ten temat we współpracy z innymi instytucjami oraz uczelniami (m.in. Uniwersytet Salamanca, Politechnika Opolska, Uniwersytet w Turku, Uniwersytet Coimbra). Prototyp został zaprezentowany na konferencji: Il Turismo Open Air. Il nuovo scenario economico per le Imprese (Turystyka na świeżym powietrzu. Nowy scenariusz gospodarczy dla firm), zorganizowanej przez „Faita Federcampin”, 5 maja 2023 r. w H-Farm w Roncade). Rezultatem tych badań są dwie monografie oraz cykl artykułów naukowych.

W 2009 roku Kandydat wraz z innymi doktorantami założył jednostkę badawczą p.n. ARCò, jako prywatną spółdzielnię współpracującą z między innymi z Politechniką w Mediolanie, Uniwersytetem w Pawii, NABA, oraz prywatnymi stowarzyszeniami. W ramach „ARCò” (architektura i współpraca) dr inż. arch. Luca Trabattoni prowadzi badania związane z tematami ponownego wykorzystania materiałów (recyklingu), technik samodzielnego budownictwa z wykorzystaniem materiałów zrównoważonych, budownictwa zrównoważonego opartego na zasadach energooszczędności z systemami pasywnymi oraz systemami budowlanymi o niskim zawansowaniu technologicznym (low-tech). Prowadzone prace badawcze prowadziły do realizacji budynków eksperymentalnych w rejonach doświadczających sytuacji kryzysowych, takich jak wojny czy występowanie pogodowych zjawisk ekstremalnych. Są to między innymi szkoła w Strefie C, w pobliżu Jerozolimy, w wiosce Al Khan Al Ahmar, czy przedszkole w wiosce UM Al Nasser w Strefie Gazy. Projekt „school of bamboo (szkoły bambusowej)” w wiosce Abu Hindi, na Zachodnim Brzegu niedaleko Jerozolimy, opracowany z udziałem społeczności i organizacji pozarządowej Vento di Terra, został zrealizowany w 2011 roku i był wielokrotnie nagradzany. Grupa opracowała również podręczniki instruktażowe, prowadzi kursy i warsztaty. Wyniki prac badawczych „ARCò” zostały opublikowane w kilku międzynarodowych czasopismach specjalistycznych, brały udział w dwóch ważnych międzynarodowych wystawach na Biennale Architektury w Wenecji w 2012 roku- w ramach „Pawilonu Włoskiego” opracowanego przez Lucę Zevi, w sekcji „reMADE”, przygotowanej

przez Marię Luisę Palumbo, studio „ARCò” zaprezentowało badania na temat przestrzeni publicznych i ich związku ze zrównoważonym rozwojem i w 2016 roku - w ramach Włoskiego Pawilonu „Taking Care” opracowanego przez „Tamassociati”, studio „ARCò” zaprezentowało projekt prototypu mobilnego laboratorium dla włoskiego stowarzyszenia „Legambiente”. Projekt został pokazany na unikalnym panelu 4m x 4m, który przedstawiał różne konteksty miejskie, w których laboratorium mogło być zainstalowane.

Po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym Kandydata stwierdzam, że wykazuje się on istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej. Dorobek projektowy Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego stanowi ważne uzupełnienie teoretycznych prac badawczych i jest znaczący dla poparcia wniosku o przyznanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

6

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ I POPULARYZATORSKIEJ

Kandydat, jako członek „ARCò” oraz profesor Politechniki w Mediolanie i Uniwersytetu w Pawii, był koordynatorem i profesorem szeregu szkół letnich oraz warsztatów dla studentów. Można tu wymienić warsztaty budowy centrum społecznego w Niamey w Nigrze, zorganizowane dla studentów Politechniki w Mediolanie w 2019 roku, czy 4 szkoły letnie zorganizowane w ramach badań nad domem mobilnym.

Kandydat był promotorem 28 prac magisterskich i inżynierskich w ramach współpracy z różnymi uczelniami, na Uniwersytecie w Pawii, Politechnice w Mediolanie, Politechnice Opolskiej.

Pan dr inż. arch. Luca Trabattoni jest promotorem pracy doktorskiej kandydatki Shima Esmaili, pt. „Refugee camps: From Camp to City.”

Prace studia „ARCò” były prezentowane na wielu wystawach, zarówno we Włoszech, jak i na arenie międzynarodowej. Jako członek zespołu Kandydat uczestniczył w projektowaniu układu ekspozycji oraz przygotowywaniu prezentowanych materiałów.

Zrealizowane prace projektowe z udziałem Kandydata były szeroko publikowane w magazynach architektonicznych takich jak *Casabella* czy *Domus*.

Na podstawie przedstawionych materiałów można stwierdzić, że Pan dr inż. arch. Luca Trabattoni jest nauczycielem akademickim zaangażowanym w działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską, a tym samym uznać jego dorobek w tym zakresie jako znaczący w staraniach o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

Przedłożona do oceny jako osiągnięcie naukowe monografia posiada cechy nowatorskie i wnosi nowe spojrzenie do nauki poprzez wprowadzenie perspektywy badawczej dotyczącej obiektów noclegowych turystyki plenerowej, analizowanych jako rzeczywiste systemy osadnicze. Zaproponowane strategie projektowe, wywiedzione z analiz obiektów turystyki plenerowej i zaadoptowane do typowych układów obozów uchodźców, stanowią wartościową podstawę do opracowania przyszłych wytycznych i standardów projektowych.

W okresie od obrony pracy doktorskiej aktywność naukowa Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego została wyraźnie ukierunkowana i skupiła się przede wszystkim wokół zagadnień obejmujących problematykę projektowania zespołów turystyki plenerowej oraz badań ponownego wykorzystania materiałów i budownictwa zrównoważonego. Prototyp domu mobilnego oraz budynki eksperymentalne w rejonach doświadczających sytuacji kryzysowych potwierdzają, że badania teoretyczne są wyraźnie sprzężone z twórczą działalnością projektową prowadzoną przez Kandydata. Jego kompetencje w zakresie badań naukowych oceniam bardzo wysoko. Pan dr inż. arch. Luca Trabattoni wykazał się aktywnością w działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzacji nauki. Kandydat jest przygotowany do samodzielnej pracy naukowej.

Stwierdzam tym samym, że zarówno istotna aktywność naukowa, jak i rozprawa habilitacyjna stanowiąca osiągnięcie naukowe Kandydata zatytułowana „Planning and Designing the Absent City - Campsites as Temporary Settlements” („Planowanie i projektowanie nieistniejącego miasta – obóz jako tymczasowe osiedle”) spełniają wymogi Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2018 r. poz. 1668) i stawiam wniosek o dopuszczenie Pana dr inż. arch. Luki Trabattoniego do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Prof. dr hab. inż. arch. Magdalena Koziń-Woźniak